

Treści programowe – klasa 2

Edukacja polonistyczna

Mówienie

- rozmowy z nauczycielem i dziećmi, pobudzanie do stawiania pytań;
- swobodne, samorzutne wypowiadanie się całymi zdaniami. Używanie zdań oznajmujących, pytających i rozkazujących; wypowiadanie własnego zdania w dyskusji;
- dobieranie słów adekwatnych do rodzaju i intencji wypowiedzi: przeprasza, zaprasza, chwali, gani, odmawia, nakazuje;
- opowiadanie treści obrazków i historyjek obrazkowych; nadawanie tytułów pojedynczym obrazkom i historyjkom jako wdrażanie do zwięzłego ujmowania treści;
- opowiadanie własnymi słowami treści krótkich tekstów czytanek, baśni, legend;
- układanie opowiadań twórczych, np. inne zakończenie utworu, dalsze losy bohatera;
- układanie zdań na temat różnych przedmiotów jako przygotowanie do opisu;
- opisywanie przedmiotów z otoczenia lub przedstawionych na obrazku;
- wygłaszanie z pamięci wierszy i krótkich fragmentów prozy;
- dbałość o kulturę mówienia; dobieranie właściwych słów i zwrotów; odpowiedzialność za słowa; mówienie prawdy.

Sluchanie

- słuchanie wypowiedzi nauczyciela, innych uczniów, nagrań audycji i aktorów jako przykładów właściwego wysławiania się w języku ojczystym;
- uważne słuchanie czytanych krótkich tekstów, by zapamiętać i jak najwierniej odtworzyć ich treść;
- słuchanie i wykonywanie poleceń;
- odważne pytanie o znaczenie niezrozumiałych słów używanych przez nadawcę informacji;
- zachowanie kultury słuchania – życzliwe nastawienie do mówiącego; uszanowanie wyrażanych przez niego poglądów; cierpliwe wysłuchanie wypowiedzi do końca, nieprzerywanie.

Czytanie

- sprawdzenie stopnia opanowania przez dzieci techniki czytania w klasie pierwszej;
- czytanie i rozumienie sensu uproszczonych rysunków, piktogramów, znaków informacyjnych i napisów; dalsze doskonalenie umiejętności poprawnego czytania głośnego, indywidualnego i zbiorowego, cichego ze zrozumieniem;
- czytanie całościowe wyrazów; płynne czytanie tekstów złożonych z krótkich zdań;
- systematyczne wdrażanie do uwzględniania znaków przestankowych: kropki, przecinka, pytajnika i wykrzyknika;
- umiejętność odczytywanie dialogów z podziałem na role;
- ciche czytanie ze zrozumieniem;
- oddawanie głosem nastroju wiersza;
- wyszukiwanie w tekście podanych wyrazów, zwrotów, fragmentów zabawnych, smutnych;
- czytanie z podziałem na role;
- wspólne przeczytanie fragmentów wybranych przez nauczyciela lektur;
- zachęcanie i wdrażanie do samodzielnego czytania lektur oraz czasopism dziecięcych;
- indywidualne czytanie dziecięcych książeczek i czasopism;
- zwracanie uwagi na higienę czytania (właściwa postawa, oświetlenie).

Pisanie

- doskonalenie kształtu i czytelności pisma: poprawne łączenie liter w wyrazach, zachowanie proporcji liter wielkich i małych, rozmieszczanie liter i wyrazów w liniaturze; odstępy między wyrazami w zdaniu;
- przepisywanie wyrazów i krótkich zdań; przepisywanie połączone z uzupełnianiem tekstu;
- układanie wyrazów i zdań z rozsypanek sylabowych i wyrazowych;
- pisanie z pamięci i ze słuchu wyrazów z określoną trudnością ortograficzną oraz krótkich tekstów, omówionych wcześniej na zajęciach;
- wspólne redagowanie i zapisywanie kilkuzdaniowych opowiadań;
- zbiorowe i indywidualne redagowanie i pisanie życzeń i listów do kolegów;

- tworzenie i pisanie swobodnych tekstów;
- zbiorowe i indywidualne układanie i zapisywanie zdań na dany temat;
- zbiorowe redagowanie opowiadań na podstawie wydarzeń lub obrazów;
- zbiorowe i indywidualne pisanie życzeń, listów i zaproszeń; tworzenie i pisanie swobodnych tekstów.

Ortografia

- utrwalanie pisowni wyrazów z dwuznakami oraz liter oznaczających miękkie spółgłoski (zmiękczenie przez kreskę i przez „i”);
- pisanie wyrazów z „ę” i „ą” występujących w omawianych tekstach;
- pisanie wyrazów z utratą dźwięczności na końcu wyrazu (sad, chleb);
- pisownia wyrazów z „ó” i „rz” wymiennym; tworzenie rodziny wyrazów dla uzasadnienia ich pisowni;
- pisownia wyrazów z „ó” i „rz” niewymiennym oraz wyrazów z „h”;
- rozdzielna pisownia przyimka z rzeczownikiem;
- utrwalenie pisowni wielką literą; początek zdania, imiona, nazwiska, nazwy miast, państw;
- pisownia najczęściej używanych skrótów: ulica – ul., numer – nr, strona – s., dnia – dn., rok – r.;
- opanowanie alfabetu i praktyczne jego zastosowanie we wspólnym wyszukiwaniu wyrazów w słowniczku ortograficznym.

Wiedza o języku

- rozpoznawanie zdań pojedynczych: oznajmujących, pytających, rozkazujących;
- rozpoznawanie liter, głosek i sylab w wyrazie; wyrazów w zdaniu, spółgłosek i samogłosek;
- rzeczowniki jako nazwy osób, zwierząt roślin i rzeczy; rodzaje rzeczownika: męski, żeński, nijaki oraz liczby rzeczownika: pojedyncza, mnoga;
- czasowniki jako wyrazy oznaczające czynności; liczby czasownika: pojedyncza, mnoga;
- zgodność form rzeczownika i czasownika w liczbie.

Wiedza o literaturze

- wyodrębnianie w utworze literackim postaci, zdarzeń, miejsca i czasu akcji;
- wspólne ustalenie kolejności wydarzeń; porządkowanie i uzupełnianie planu wydarzeń;
- określanie nastroju utworu; wskazywanie w nim fragmentów humorystycznych, smutnych, budzących strach, wzruszających;
- próba określenia, w jaki sposób autor przedstawił dany nastrój;
- rozpoznawanie zwrotki w wierszu; rozpoznawanie i tworzenie rymów; dostrzeganie piękna i swoistości języka poezji;
- wartościowanie postaci i zdarzeń w utworze.

Słownictwo

- systematyczne wzbogacanie czynnego słownictwa dzieci; wprowadzanie nazw przedmiotów, ich cech, czynności oraz wyrazów oznaczających proste stosunki przestrzenne i czasowe w związku ze spostrzeżeniami dzieci;
- wyjaśnianie niezrozumiałych dla dziecka wyrazów i zwrotów związanych z ćwiczeniami w mówieniu, pisaniu i czytaniu, zastępowanie ich innymi;
- wyszukiwanie wyrazów o podobnym lub przeciwnym znaczeniu; tworzenie łatwych wyrazów pochodnych; wyrazy wieloznaczne, np. zamek;
- poznawanie i rozumienie przysłów związanych z porami roku (np. kwiecień – plecień, bo przeplata trochę zimy, trochę lata) i z zachowaniem ludzi (np. prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie).

Edukacja matematyczna

Orientacja w przestrzeni

- utrwalanie umiejętności określania swojego usytuowania w przestrzeni;
- określanie położenia przedmiotów względem obserwatora oraz względem innych obiektów;
- doskonalenie umiejętności wyznaczania kierunków na kartce papieru i w przestrzeni: na lewo – na prawo, do przodu – do tyłu, na dół – do góry;

- zapoznanie z kierunkami pośrednimi, np. w górnym prawym rogu, z lewej strony w dolnym rogu itp.;
- ocenianie odległości między obiektami; mierzenie linijką niewielkich odległości;
- używanie ze zrozumieniem zwrotów: za, pod, nad, od, do wewnątrz, na zewnątrz, obok, w, zza itp.

Zbiory

- kształcenie umiejętności grupowania przedmiotów według jednej, dwóch lub kilku cech;
- tworzenie zbiorów przedmiotów zgodnie z podanym warunkiem; ustalanie warunku spełnianego przez elementy wskazanego zbioru;
- tworzenie zbiorów liczb, np. zbiór liczb jednocyfrowych, zbiór liczb dwucyfrowych, zbiór liczb parzystych (w aktualnie realizowanym zakresie liczbowym);
- stosowanie schematów Venna do obrazowania treści zadań tekstowych.

Cechy wielkościowe

- porównywanie dwóch-trzech przedmiotów według wybranej cechy: grubość, długość, szerokość, wysokość, ciężar, prędkość itp.;
- porządkowanie przedmiotów według wielkości od najmniejszego do największego i na odwrót;
- porównywanie wielkości liczb i porządkowanie ich w ciągach rosnących lub malejących.

Liczba naturalna

1. Liczby drugiej dziesiątki:

- pojęcia: liczby jednocyfrowe, liczby dwucyfrowe; zapisywanie liczb cyframi arabskimi;
- struktura liczby dwucyfrowej; zapoznanie z dziesiątkowym systemem zapisywania liczb; wyróżnianie rzędów: jedności i dziesiątek;
- porównywanie liczb dwucyfrowych; umieszczanie ich na osi liczbowej;
- porządkowanie liczb według wielkości – rosnąco i malejąco;
- systematyczne rozszerzanie zakresu liczbowego – do 30, a następnie do 100;
- zapisywanie i odczytywanie liczb znakami rzymskimi od I do XII

2. Działania na liczbach drugiej dziesiątki:

- dodawanie i odejmowanie liczb wewnątrz drugiej dziesiątki, np. $10 + 2$, $12 + 4$, $16 - 6$, $16 - 4$, $18 + 2$ itp.
- dodawanie i odejmowanie liczb z przekroczeniem progu dziesiątkowego;
- dodawanie i odejmowanie kilku liczb; poznawanie i stosowanie własności dodawania – przemienność;
- porównywanie różnicowe;
- zero w dodawaniu i odejmowaniu liczb;
- obliczenia pieniężne (grosze, złotówki);
- z wiązek dodawania z odejmowaniem; kształcenie nawyku sprawdzania poprawności odejmowania za pomocą dodawania; rozwiązywanie łatwych równań jednodziałaniowych z niewiadomą w postaci okienka;
- rozwiązywanie prostych zadań tekstowych na dodawanie i odejmowanie.

3. Rozszerzenie zakresu liczbowego do 30:

- mnożenie i dzielenie liczb w zakresie 30;
- związek mnożenia z dzieleniem;
- rozwiązywanie prostych zadań na mnożenie i dzielenie.

Pomiar

1. Czasu kalendarzowego:

- wymienianie kolejnych nazw dni tygodnia; kształcenie rozumienia, że tydzień to 7 dni; upływ tygodnia można odliczać od dowolnego dnia, np. od środy do środy, od piątku do piątku i zawsze wymienimy wszystkie dni tygodnia;
- nazywanie aktualnej pory roku;
- nazywanie kolejnych miesięcy; zapisywanie daty.

2. Czasu zegarowego:

- odczytywanie z tarczy zegarowej pełnych godzin w systemie 12-godzinnym; używanie określeń: piąta rano, piąta po południu, jedenasta w nocy itp.;

- zapoznanie z pojęciem minuty; odczytywanie godzin i minut w systemie 12-godzinnym, np. piętnaście minut po godzinie szóstej, za dwadzieścia minut godzina czwarta itp.;
- dokonywanie prostych obliczeń zegarowych na pełnych godzinach.

3. Długości:

- mierzenie długości różnych przedmiotów linijką, metrem krawieckim, stolarskim;
- rysowanie i mierzenie długości odcinków;
- porównywanie długości mierzonych odcinków.

4. Masy:

- ważenie na wadze szalkowej; odważniki 1 kg, 2 kg, 5 kg;
- odważanie żądanej ilości towaru; dosypywanie, odsypywanie, doprowadzanie wagi do równowagi;
- dokonywanie prostych obliczeń wagowych.

5. Pojemności:

- odmierzanie płynów naczyniami i używanie określeń: litr, pół litra, ćwierć litra;
- proste obliczenia, w których występują pełne litry.

Figury geometryczne

- rozróżnianie figur z grupy wielokątów: trójkąty, czworokąty, pięciokąty, sześciokąty; czynnościowe badanie ich cech; dostrzeganie ich kształtów w otoczeniu; wyznaczanie ich na geoplanie;
- wprowadzenie pojęć: trójkąt, kwadrat, prostokąt; badanie charakterystycznych cech tych figur; dostrzeganie cech wspólnych i cech różniących;
- rysowanie odcinków o podanej długości; mierzenie długości wskazanych odcinków.

Edukacja przyrodnicza

Jesień

1. Zjawiska atmosferyczne:

- temperatura – obserwacja skutków ruchu obrotowego i obiegowego Ziemi – związek z cyklem dobowym i rocznym (pozornej wędrówki Słońca po niebie): chłodniej, dni coraz krótsze, noce dłuższe; odczytywanie temperatury z termometru;
- wiatr – obserwacja kierunku i siły wiatru (cisza, wietrzyk, wiatr, wichura, huragan, trąba powietrzna); proste przyrządy do obserwacji kierunku i siły wiatru (wiatraczek, balonik, latawiec); szkody wyrządzane przez silny wiatr (łamanie drzew, zrywanie dachów); pożyteczna „praca” wiatru: rozsiewanie nasion, przemieszczanie chmur, osuszanie mokrej ziemi; poruszanie żagliówek, balonów itp.);
- opady – deszcz, ulewa, powódź; występują mgły, mżawki, jesienne szarugi, nocne przymrozki.

2. W klasowym kąci przyrody:

- opieka nad roślinami i zwierzętami hodowanymi w kąci przyrody; zbieranie okazów przyrodniczych; robienie bukietów z zasuszonych kwiatów;
- obserwowanie wzrostu i rozwoju pelargonii;
- obserwowanie budowy i trybu życia ślimaka;
- prowadzenie kalendarza pogody;
- Czy z kasztana wyrośnie drzewo? Obserwacja wzrostu i rozwoju rośliny.

3. W ogrodzie/na polu:

- rozróżnianie i nazywanie warzyw (marchew, pietruszka, burak, sałata, kapusta, cebula, kalafior, dynia, fasola, pomidor); nazywanie ich części: korzeń, liście, łodyga, kwiat, owoc oraz wskazywanie części jadalnych; wartości odżywcze warzyw; surówki; różne sposoby przechowywania warzyw (suszenie, kiszenie, zamrażanie, przesypanie piaskiem), przetwory (soki, sałatki, przeciery);
- poznawanie chwastów (oset, pokrzywa, skrzyp, perz); uzasadnianie, dlaczego należy je usuwać;
- rozpoznawanie i nazywanie ozdobnych roślin kwiatowych: aster, chryzantema, nasturcja, nagietek, malwa, pelargonie i inne rośliny dostępne obserwacji; zabezpieczanie wieloletnich roślin kwiatowych przed zimą (np. róż);
- szkodniki roślin: mszyce, pędraki, ślimaki;

- zwierzęta pożyteczne: biedronki, żaby, jeże.

4. W sadzie:

- rozpoznawanie i nazywanie drzew owocowych (jabłoń, grusza, śliwa, brzoskwinia) i krzewów owocowych (agrest, malina, porzeczka);
- sposoby zbierania i przechowywania owoców; higiena spożywania owoców; wartości odżywcze; sałatki owocowe; przetwory (kompoty, dżemy, soki); rola witamin w rozwoju organizmu;
- zabezpieczanie drzew przed zimą.

5. W parku/w lesie:

- rozpoznawanie po liściach i owocach wybranych drzew liściastych (np. jarzębina, kasztanowiec, dąb, klon, brzoza, wierzba) oraz drzew iglastych (sosna, świerk, jodła, modrzew);
- opadanie liści z drzew liściastych – próba wyjaśnienia, dlaczego tak się dzieje;
- odlot ptaków (np. bocianów, jaskółek, kukułek, szpaków);
- poznanie kilku zwierząt żyjących w naturalnym środowisku: ich wygląd, sposób odżywiania i przygotowanie się do przetrwania zimy (wiewiórka, lis, zając, sarna, dzik, niedźwiedź, borsuk, kret, żaba); zagrożenia ze strony człowieka (kłusownictwo);
- zbieranie leśnych nasion i owoców w celu dokarmiania zwierząt zimą.

6. W domu:

- zwierzęta hodowane przez człowieka: pies, kot, papuga, chomik;
- rasy psów i kotów;
- t ryb życia, sposób odżywiania;
- obowiązki hodowcy.

Zima

1. Zjawiska atmosferyczne:

- temperatura – obserwacja skutków ruchu obrotowego i obiegowego Ziemi – związek z cyklem dobowym i rocznym (pozornej wędrówki Słońca po niebie): słońce świeci coraz krócej, wcześniej zapada zmrok; dostarcza coraz mniej ciepła; noce długie – dni krótkie; niska temperatura, mróz (lekki, siarczasty);
- wiatr – obserwacja kierunku i siły wiatru (cisza, wietrzyk, wichura); mroźny wiatr;
- opady – śnieg, śnieg z deszczem, grad i związane z nimi zjawiska: szadź, gołoledź, ślizgawica, zamieć, odwilż, zamarzanie wody, sople lodu.

2. W klasowym kąci przyrody:

- systematyczna opieka nad hodowlami założonymi jesienią;
- hodowanie w skrzynkach pietruszki, rzeżuchy, szczypiorku; poznawanie warunków koniecznych do życia roślin (światło, woda, powietrze, tlen);
- doświadczenie: Czy woda ze śniegu nadaje się do picia?

3. W parku/w lesie:

- rozpoznawanie drzew iglastych (sosna, świerk, jodła, modrzew);
- przyroda odpoczywa; znaczenie pokrywy śnieżnej dla roślin i zwierząt; zmiany w wyglądzie zwierząt (gęstnienie sierści, zmiana jej koloru);
- konieczność dokarmiania zwierząt (sarny, jelenie, dziki, zające) – paśniki; poznawanie zwierząt chronionych;
- systematyczne dokarmianie ptaków; rozpoznawanie ptaków gromadzących się w miejscach dokarmiania (sikorka, wróbel, kruk, sroka, wrona, gil).

4. W ogrodzie zoologicznym:

- poznawanie wybranych zwierząt egzotycznych, np. słoń, żyrafa, lew, hipopotam, kangur itp.; nazwa, charakterystyczny wygląd, sposób poruszania się i odżywiania, cechy ich prawdziwego środowiska.

5. W palmiarni:

- poznawanie wybranych roślin egzotycznych – nabywanie wiedzy o ich naturalnym środowisku życia; rozpoznawanie i nazywanie wybranych owoców egzotycznych.

Wiosna

1. Zjawiska atmosferyczne:

- temperatura – słońce świeci dłużej i wędruje wyżej po niebie; robi się coraz cieplej;

dzień wydłuża się; skutki tego: topnieje śnieg i lód na zbiornikach wody; robi się błoto, na rzekach spiętrza się kra lodowa, powódzie;

- wiatr – obserwowanie kierunku i siły wiatru; osuszające działanie wiatru;
- opady – deszcz, deszcz ze śniegiem; zmienność i kapryśność pogody; błoto; parowanie wody.

2. W klasowym kąci przyrody:

- obserwowanie rozwoju liści i kwiatów na gałązkach roślin hodowanych w naczyniu z wodą (brzoza, forsycja);
- wysiewanie nasion do skrzynek; pielęgnowanie i obserwowanie ich kiełkowania i wzrostu; założenie hodowli fasoli i obserwowanie jej rozwoju od nasiona do nasiona;
- założenie akwarium i obserwowanie życia roślin i zwierząt żyjących w środowisku wodnym;
- wykonywanie doświadczeń na obecność powietrza w otoczeniu, także w wodzie.

3. W ogrodzie/na polu:

- rozpoznawanie nasion warzyw (marchew, ogórek, dynia, burak, fasola itp.);
- przygotowanie zagonków do siewu warzyw; rozróżnianie i nazywanie narzędzi ogrodowych; odróżnianie chwastów, np. oset, pokrzywa, perz, skrzyp, lebioda);
- rozpoznawanie roślin kwitnących wiosną (krokus, bratek, żonkil, narcyz, tulipan, szafi rek, hiacynt itp.); poznawanie roślin chronionych;
- obserwowanie wyglądu i zachowania zwierząt takich, jak: mrówka, dżdżownica, pszczoła, osa, trzmiel, motyl;
- nazywanie krzewów ozdobnych (bez, forsycja, jaśmin i itp.);
- wiosenne prace w polu: orka, siew.

4. W sadzie:

- prace pielęgnacyjne w sadzie;
- obserwowanie pąków i kwiatów drzew i krzewów owocowych; porównywanie kwiatów jabłoni, śliw, grusz, brzoskwini;
- ostrzeżenie bogactwa barw, kształtów, zapachów, dźwięków wiosny;
- rozpoznawanie i nazywanie ptaków ogrodowych (szpak, kos); określanie ich znaczenia w walce ze szkodnikami; zakładanie budek lęgowych; ochrona ptasich gniazd.

5. W parku/w lesie:

- pierwsze wiosenne rośliny kwiatowe (przebiśnieg, zawilec, fi ołek, konwalia); poznawanie roślin chronionych;
- budzenie się drzew i krzewów do życia (bazie wierzbowe, kwitnąca leszczyna, kwiaty forsycji itp.);
- powrót ptaków, zakładanie gniazd, opieka nad pisklętami;
- ruch w mrowisku;
- ochrona lasów, szkółki leśne.

6. Na łące:

- zapoznanie z roślinami łąkowymi: bratek polny, jaskier, mniszek lekarski, stokrotka, koniczyna;
- zwierzęta spotykane na łące: zając, mysz, liczne owady, niektóre ptaki;
- łąka jako miejsce wypasania roślinożernych zwierząt hodowlanych: krowy, kozy, owce, konia.

7. W gospodarstwie wiejskim:

- zwierzęta hodowane przez człowieka

– ssaki:

krowa, owca, koza, koń, świnia, królik; nazwa i wygląd zwierząt dorosłych i młodych; sposób poruszania się i odżywiania; rozpoznawanie głosów wydawanych przez te zwierzęta

– ptaki:

ptactwo domowe: kura, gęś, kaczka, indyk; sposób odżywiania; znaczenie dla człowieka; wartość odżywcza jajek.

Edukacja społeczna

Budowanie pozytywnego obrazu siebie

1. Dostrzeganie swej indywidualności w sferze:

- fizycznej – dostrzeganie podobieństw i różnic w wyglądzie ludzi i ich fizycznej sprawności;
- zmysłowej – nabywanie umiejętności wykorzystywania zmysłów w poznawaniu świata; odczuwanie potrzeby doskonalenia ich;
- emocjonalnej – rozpoznawanie i nazywanie emocji wyrażanych przez siebie i przez innych ludzi; dostrzeganie, że sposób ich wyrażania może być przyjemny bądź nieprzyjemny; uczenie właściwego reagowania emocjonalnego w przeżywanej sytuacji oraz właściwego reagowania na zachowania emocjonalne innych ludzi;
- intelektualnej – nabywanie przeświadczenia, że umysł każdego człowieka to jego mądrość, jego wiedza; umysł należy ćwiczyć, doskonalić (rozwiązywanie zagadek, krzyżówek, zadań matematycznych, rebusów, układanie w kolejności obrazków historyjki obrazkowej, itp.).

2. Poczucie własnej wartości:

- odkrywanie swoich możliwości w toku działania; nazywanie obszarów działania, w których dziecko czuje, że jest dobre bądź najlepsze z całego zespołu (np. jestem dobry z majsterkowania; jestem najlepszy w rzucaniu piłką do celu itp.).

3. Dbanie o zdrowie i schludny wygląd:

- odżywianie: poznawanie sposobów zabezpieczania pokarmów przed zepsuciem; poznawanie szkodliwych dla zdrowia produktów (przetworzone przetwory, niedojrzałe owoce, trujące grzyby i trujące rośliny); nabywanie umiejętności kulturalnego zachowania się podczas spożywania posiłków;
- higiena osobista: rozumienie konieczności częstego mycia rąk w ciągu dnia; wyrobienie nawyku mycia zębów po każdym posiłku; dbanie o czystość paznokci i włosów; prawidłowe korzystanie z przyborów do mycia, urządzeń sanitarnych i utrzymywanie ich w czystości; utrzymywanie porządku wokół siebie;
- bezpieczeństwo: bezwarunkowe przestrzeganie zasad bezpieczeństwa obowiązujących w klasie i w szkole; zakaz prowokowania sytuacji zagrażających bezpieczeństwu podczas zabaw, na przerwach, na zajęciach z wychowania technicznego, fizycznego; przestrzeganie zakazu zabaw w miejscach niedozwolonych; rozumienie zakazu zbliżania się do nieznanymi zwierząt; rozumienie potrzeby zachowania ostrożności w kontaktach z osobami obcymi; bezpieczny internet, świadome przestrzeganie zasad ruchu drogowego dla pieszych; radzenie sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu lub życiu; powiadamianie odpowiednich instytucji o wypadkach i zagrożeniach (pożar, powódź, trąba powietrzna), ważne telefony i inne sposoby zawiadamiania o zagrożeniach i wypadkach;
- odpoczynek: rozumienie znaczenia ruchu dla rozwoju organizmu; uprawianie wybranych sportów letnich i zimowych, np.: jazda na sankach, łyżwach, deskorolce, rowerze, gra w piłkę; rozumienie potrzeby odpowiedniej ilości snu; realizowanie swoich zainteresowań i pasji; zachowanie odpowiedniej postawy podczas oglądania programów telewizyjnych.

Poznawanie zasad życia w rodzinie

1. Identyfikowanie się z rodziną i jej tradycjami:

- posługiwanie się swoim nazwiskiem; poznawanie imion i nazwisk dalszych krewnych; zapoznawanie się z historią rodziny; odczuwanie dumy z przynależności do rodziny; wskazywanie, z kogo i z czego odczuwa się dumę; chętnie uczestniczenie w tradycjach i zwyczajach rodzinnych.

2. Tworzenie życzliwych więzi rodzinnych:

- okazywanie miłości członkom rodziny; darzenie szacunkiem rodziców i dziadków;
- pamiętanie o uroczystościach rodzinnych, składaniu życzeń, wręczaniu upominków;
- odczuwanie i okazywanie radości i dumy z osiągnięć zawodowych rodziców i dziadków;
- dostrzeganie i rozumienie potrzeb członków rodziny.

3. Podejmowanie i wypełnianie obowiązków domowych:

- wypełnianie stałych obowiązków domowych bez przypominania;
- utrzymywanie porządku w swoim pokoju; wspólne troszczenie się o estetykę mieszkania

i otoczenia;

- rozwijanie odpowiedzialności za podejmowane zobowiązania i powierzone obowiązki.

Poznawanie reguł współżycia i współdziałania w społeczności szkolnej

1. Poznawanie zasad bycia uczniem:

- systematyczne poznawanie praw i obowiązków ucznia; pomaganie nauczycielce w przygotowaniu pomocy dydaktycznych; sumienne pełnienie dyżurów w klasie; poszanowanie podręczników, przyborów szkolnych, sumienne wykonywanie powierzonych zadań edukacyjnych i organizacyjnych; odpowiednie zachowywanie się w klasie, w szatni, szkolnej świetlicy, bibliotece itp., poszanowanie wspólnego dobra;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej i cierpliwości w dochodzeniu do wiedzy;
- traktowanie nauki szkolnej nie tylko jako obowiązku, ale także jako przyjemności;
- poznawanie, jak uczą się koledzy w innych krajach, w szczególności w kraju nauczanego języka;
- nabywanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji;
- uczenie się właściwej reakcji emocjonalnej na sukces lub porażkę.

2. Poznawanie zasad bycia dobrym kolegą:

- staranie się o utrzymanie serdecznych stosunków z kolegami w klasie; okazywanie sobie życzliwości; uczenie się mówienia sobie miłych słów; wczuwanie się w przeżycia kolegów;
- przestrzeganie kulturalnego odnoszenia się do siebie nawzajem, stosowanie zwrotów grzecznościowych (przepraszam, proszę, dziękuję);
- dzielenie radości innych; gratulowanie kolegom wygranej;
- sprawianie radości kolegom, składanie im życzeń imieninowych, wykonanych osobiście upominków;
- opiekowanie się kolegami potrzebującymi pomocy; właściwe odnoszenie się do dzieci niepełnosprawnych, dostrzeganie ich pozytywnych cech i zachowań;
- unikanie krzyku, kłótni, i innych zachowań agresywnych w kontaktach z kolegami;
- poszanowanie cudzej własności i wytworów pracy kolegów, poszanowanie tajemnicy korespondencji (sms, e-mail, list).

Poznawanie społeczności lokalnej i narodowej

1. Poznawanie swej miejscowości i regionu:

- znajomość nazwy swojego miasta, wsi, ulicy; poznawanie historii i związanych z nimi legend, faktów;
- w skazanie w najbliższej okolicy ciekawych obiektów, zabytków, rezerwatów przyrody, skansenów;
- poznawanie tradycji, obyczajów i obrzędów regionalnych; odróżnianie ludowych motywów swojego regionu; w miarę możliwości uczestniczenie w obrzędach związanych ze świętami, witaniem i żegnaniem pór roku itp.;
- wskazanie ważniejszych urzędów, zakładów usługowych; szanowanie wytworów ludzkiej pracy;
- praca zawodowa ludzi w mojej miejscowości i regionie na wsi i w mieście;
- dbanie o estetykę najbliższego otoczenia i dobre stosunki sąsiedzkie;
- poznanie osobliwości fauny i flory swej miejscowości.

2. Nabywanie wiedzy o kraju ojczystym:

- znajomość nazwy swego kraju, jego stolicy, barw, godła i hymnu narodowego; rozpoznawanie herbu Warszawy i swojego miasta;
- świadomość przynależności do Unii Europejskiej;
- poznawanie różnych miast i krajobrazów Polski (fi lmy, albumy, wycieczki); uwrażliwianie na piękno ziemi ojczystej;
- znajomość legend i rocznic ważniejszych wydarzeń historycznych;
- znajomość nazwisk Polaków, z których jesteśmy dumni.

3. Nabywanie wiedzy o naszej planecie Ziemi:

- rozumienie, że Ziemia jest jedną z planet krążących wokół Słońca; interesowanie się wyprawami w kosmos;
- dostrzeganie wspólnych cech ludzi żyjących na naszej planecie: mają te same części

ciała, odczuwają takie same potrzeby, przeżywają takie same uczucia; w wielu losowych sytuacjach reagują tak samo; w podobny sposób wykonują swoje ulubione zajęcia; dostrzeganie cech różniących ludzi; tolerowanie ludzi mimo różnic; reagowanie na krzywdę drugiego człowieka;

- rozumienie konieczności ochrony środowiska naturalnego; oszczędzanie wody, elektryczności; zbieranie surowców wtórnych; segregowanie śmieci; czynny udział w „Sprzątaniu Świata”, obchodach „Święta Ziemi”.

Edukacja plastyczna

Percepcja sztuki – odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie informacji

- kształt: jak w klasie poprzedniej oraz: wypukły, wklęsły, owalny, spiczasty, wydłużony, sercowaty;
- faktura: puszysta, miękka, gładka, kosmata; łączenie faktur podobnych i kontrastowych;
- wielkość: stopniowanie wielkości składowych, np. większy od..., ale mniejszy od...; największy – najmniejszy; określanie wielkości i proporcji kilku osób;
- usytuowanie w przestrzeni: na środku kartki, wysoko, na dole, na lewo, od prawej strony; stojący, siedzący, leżący, jadący, biegnący, fruwający, klęczący, pochylony nad;
- oddalenie: dalej niż..., bliżej tego..., tak samo daleko;
- barwa: biała, czarna, szara, szarobrunatna, czerwona, niebieskoszara, zielonoszara; barwy ciepłe: różowa, czerwona, pomarańczowa; barwy zimne: niebieska, zielona, szarzielona, niebieskozielona;
- rytm: miarowość kształtu, barwy, oddalenia;
- dostrzeganie wyżej wymienionych obiektów obserwacji w przedmiotach, postaci ludzi, zwierząt, w wytworach ludowych;
- oglądanie dzieł sztuki: wyróżnianie w obrazie różnego rodzaju linii i próba uzasadniania ich obecności w tym właśnie miejscu; określanie ich wpływu na atmosferę dzieła – tam ruch i niepokój, a tu cisza, pogoda, spokój; próba uchwycenia znaczenia kolorystyki w obrazie.

Ekspresja przez sztukę – tworzenie wypowiedzi

1. Rysowanie:

- ołówkiem, kredkami świecowymi, patykiem na podkładzie z klejówki, lawowanie tuszem, rysowanie świecą na czarnym tle; kredą na czarnym tle;
- rysowanie z wyobraźni, z pamięci, z pokazu;
- pojedynczych przedmiotów, zwierząt, roślin, postaci, zjawisk;
- scen związanych z własnymi przeżyciami oraz z treścią znanych dziecku tekstów literackich;
- wyznaczanie linią konturów postaci i przedmiotów;
- przedstawianie ruchu za pomocą kreski;
- tworzenie abstrakcyjnych układów za pomocą linii.

2. Malowanie:

- pędzlem szczerbinowym płaskim i farbami kryjącymi (plakatówki, tempera, farby klejowe);
- malowanie barwnych plam; dopatrywanie się rozmaitych fantastycznych stworów w plamach rozlanej na kartce farby; tworzenie plam symetrycznych poprzez zginanie kartki;
- wykonywanie prac o tematyce abstrakcyjnej z wykorzystaniem zestawu różnorodnych plam;
- poznawanie i nazywanie barw podstawowych: czerwona – żółta – niebieska; tworzenie barw pochodnych;
- eksperymentowanie w przedstawianiu tych samych przedmiotów raz w kolorze, raz w tonacji biało-czarnej, aby określić wpływ koloru na jakość dzieła;
- przedstawianie wydarzeń realnych i fantastycznych;
- przedstawianie scen inspirowanych przez przeżycia, marzenia, pory roku, opowiadania, utwory literackie, oglądane filmy itp.; dbałość o zagospodarowanie całej płaszczyzny kartki.

3. Kształtowanie wytworów płaskich i przestrzennych:

- wykonywanie papierowych wycinanek i wydzieranek;
- tworzenie metodą orgiami;
- wykonywanie wytworów z materiałów przyrodniczych (kaształy, żołądź, szyszki, patyki, trawy, jarzębina itp.);
- lepienie z gliny, masy solnej, plasteliny, modeliny;
- rzeźbienie w glinie, mydle;
- wykonywanie przedmiotów użytecznych: kukiełki, maskotki, ozdoby, ubiory lalek.

Recepcja sztuki – analiza i interpretacja wytworów kultury

- zapoznanie z dziedzinami sztuk plastycznych oraz ich wykonawcami i dziełami: architektura – architekt – rysunek projektu, makiet; malarstwo – malarz – obraz; rzeźba – rzeźbiarz – rzeźba; scenografia – scenograf – rysunek projektu dekoracji sceny i kostiumu aktora;
- zapoznanie z funkcją dzieł plastycznych: architektura: przemysłowa, mieszkaniowa, użyteczności publicznej; malarstwo: portret, krajobraz, martwa natura, scena rodzajowa; rzeźba: pomnik, medal, moneta; symetria jednoosiowa w układzie elementów na płaszczyźnie i w przestrzeni; zasady kompozycji otwartej i zamkniętej.

Zajęcia techniczne

Znajomość własności różnych materiałów

1. Rozróżnianie materiałów przydatnych do majsterkowania:
  - przyrodnicze: trawy, owoce i nasiona roślin, patyki, kamyki itp.;
  - drewniane: deseczki, płyty paździerzowe;
  - papiernicze: papier (biały, kolorowy, szary, gazetowy, śniadaniowy), karton, tektura, bibułka (gładka, karbowana);
  - włókiennicze: sznurki, tasiemki, skrawki materiałów bawełnianych, wełnianych, jedwabnych;
  - tworzywa sztuczne; plastikowe opakowania po produktach spożywczych.
2. Zapoznanie z właściwościami materiałów: miękki – twardy; gładki – chropowaty; giętki – łamliwy; lśniący – matowy.
3. Nabywanie doświadczeń w adekwatnym dobieraniu materiałów do wykonania zaplanowanego wytworu.

Bezpieczne posługiwanie się prostymi narzędziami

- nabywanie wprawy w posługiwaniu się takimi narzędziami, jak: nóż, nożyczki, kolec, igła, napaśtek, zszywacz biurowy, dziurkacz, wkrętak, młotek, szczypce do drutu; określanie funkcji poszczególnych narzędzi (do cięcia, do szycia, do sklejanego, do zbijania itp.);
- poznawanie sposobów łączenia materiałów: zszywanie, sklejanego, zbijanie, spinanie, zaginanie;
- kształcenie dbałości o narzędzia – przechowywanie ich w odpowiednim miejscu, utrzymywanie w czystości, wykonywanie prostych zabiegów konserwacyjnych;
- nabywanie umiejętności radzenia sobie w przypadku drobnych skaleczeń.

Bezpieczne korzystanie z domowych urządzeń technicznych

- zapoznanie z budową odkurzacza, miksera, sokowirówki; wskazywanie części składowych i określanie ich roli;
- zapoznanie z zasadami bezpiecznego korzystania z urządzeń, szczególnie elektrycznych; wskazywanie zagrożeń wynikających z niewłaściwego ich użytkowania.

Planowanie i organizacja pracy przy montażu wytworów technicznych

- sprecyzowanie zadania do wykonania;
- zgromadzenie odpowiednio dobranego materiału i potrzebnych narzędzi;
- odpowiednie przygotowanie miejsca pracy;
- ustalenie kolejności wykonywanych czynności (mierzenie, wycinanie, klejenie, ozdabianie itp.);
- wykonanie zaplanowanych wytworów z pojedynczych materiałów (wycinanki, ozdoby choinkowe), z gotowych elementów (modele do sklejanego);
- oszczędne gospodarowanie materiałami;

- dbanie o ład i porządek w miejscu pracy;
- wykazywanie twórczej inwencji przy tworzeniu swojego dzieła.

Budzenie zainteresowania techniką

- zapoznanie z historią wybranych wynalazków, np. od gęsiego do wiecznego pióra; od łuczywa do żarówki;
- zapoznanie z rodzajami maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, samoloty, helikoptery, statki, łodzie), wytwórczych (narzędzia i przyrządy), informatycznych (telefon, komputer);
- zapoznanie z rodzajami budowli: domy mieszkalne, fabryki, biurowce, wieże itp.

Zapoznanie z wybranymi zawodami, głównie związanymi z techniką

Etyka

Wychowanie w duchu wartości takich, jak:

1. Uczciwość, rozumiana jako:

- mówienie prawdy; co naprawdę się zdarzyło; co naprawdę czuję;
- odwaga w przyznaniu się do popełnienia nieodpowiedniego czynu;
- szanowanie cudzej własności; nieprzywłaszczanie cudzej własności; oddawanie znalezionych rzeczy.

2. Szczęście, rozumiane jako:

- wewnętrzne doznawanie radości, miłości i spokoju; możliwość wyrażania ich słowami, gestami, rysunkiem;
- świadomość, że jestem kochany przez najbliższych z mojej rodziny, przez nauczycielkę, przez przyjaciół;
- przeżywanie radości z innymi; sprawianie radości innym; dzielenie się z innymi; życzenie im tego, co dla nich najlepsze; zachowania innych sprawiające nam radość; rozumienie zwrotu: „Dawaj kwiaty, a nie kolce”.

3. Współdziałanie, rozumiane jako:

- wspólna zabawa; przestrzeganie obowiązujących reguł; odpowiednia reakcja na sukces i porażkę; fory dla słabszych; odpowiedzialność za wspólną wygraną w wyścigach zespołów;
- wspólna praca; jasne określenie roli każdego uczestnika zespołu; okazywanie życzliwości i docenianie wysiłku kolegów współdziałających w zespole; umiejętne podporządkowanie się, a czasem rezygnacja ze swoich ambicji dla dobra wspólnie wykonywanego dzieła;
- kulturalne porozumiewanie się z członkami zespołu; unikanie konfliktów; osiągnięcie wspólnego celu nie może odbywać się za pomocą krzywdzenia innych.

4. Skromność, rozumiana jako:

- wchodzenie w relacje z innymi pozbawione samochwalstwa i wywyższania się; skromność pomaga zachować wewnętrzny spokój; okazywanie szacunku sobie i innym; unikanie w kontaktach okazywania arogancji wyrażanej werbalnie (obraźliwe słowa) i pozawerbalnie (nieodpowiednie zachowania, pozy, gesty);
- cierpliwość w dochodzeniu do celu i w kontaktach z innymi; cierpliwe czekanie na swoją kolejkę, na swoją nagrodę; cierpliwe doprowadzanie do końca wykonywanego zadania; cierpliwe wykonywanie żmudnej czynności; cierpliwe wysłuchanie słów innych.